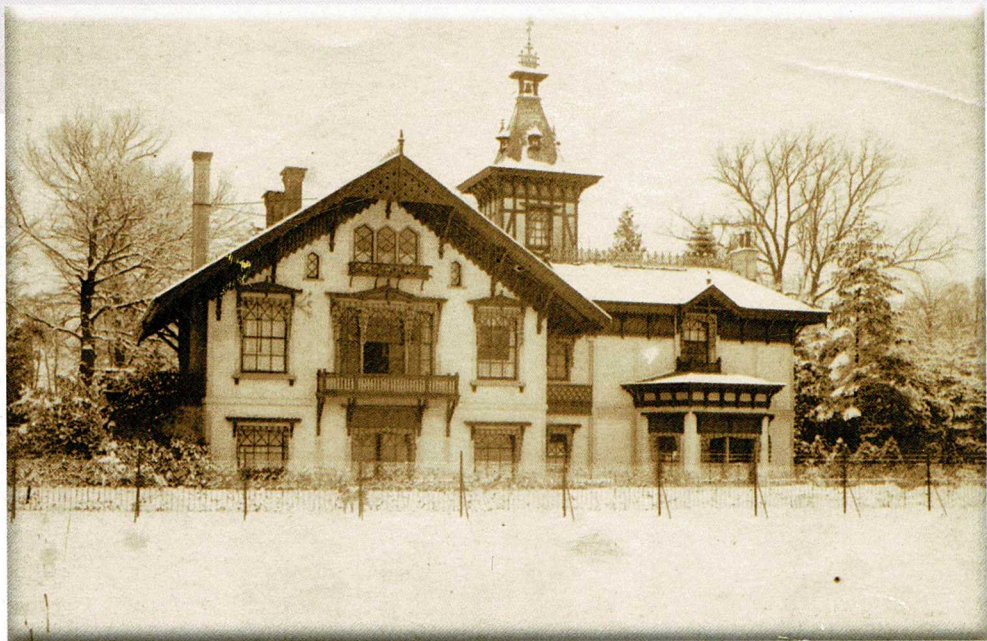

33e JAARGANG nr. 3 - winter 2012

V
A
N

ZOYS

T
O
T

SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE HISTORISCHE VERENIGING
"SOEST - SOESTERBERG"

Historische Vereniging Soest - Soesterberg

Opgericht 8 mei 1980

Secretariaat:	Steenhoffstraat 46 3764 BM Soest info@hvsoest.nl	
Bestuur:		
Voorzitter	: Herman Schoemaker Korte Brinkweg 14 hcschoe@zonnet.nl	035-6015711
Vice-voorzitter	Frans Stokhof de Jong, Korte Kerkstraat 1 stokhof-dejong@planet.nl	035-6090833
Secretaris	: Johan van 't Klooster Ferdinand Huycklaan 2E jakvantklooster@hetnet.nl	035-5885399
Penningmeester	: Patrick Kuijpers, Nassaulaan 8 pkuijpers@12move.nl	035-6013060
Overige leden	: Ton Hartman, Birkstraat 109 ton.hartman@telfort.nl	035-6025031
	Mevr.Hanneke Roskam, Disselboom 58 hanneke@roskam.nu	035-6018750
	Chris Uyland, van Lenneplaan 5c cuyland@xs4all.nl	035-6013639
	Henk Groenesteijn Spinet 13 info@hiscue.com	035-6025795

Inhoudsopgave winternummer 2012

	pag.
1. Aankondiging en kerstgedachten van de voorzitter	1
2. Voorwoord van de redactie	3
3. Gymnastiek, een geschiedenis van verzuiling en ontzuiling rond de springbok	5
4. Gilde Archief Soest op een moderne wijze toegankelijk	13
5. Tentoonstelling "Buitenplaatsen in Soest en Soesterberg" en de "Torenlezing"	17
6. De Klaarwaterweg, ruim 150 jaar geschiedenis, afl.1	20
7. Soesterbergse aangelegenheden	28
8. Verslag bustocht naar huis Bergh te 's Heerenberg	34
9. Boekbespreking Het Gagelgat door de eeuwen heen.	36
10. Uit de bladen (2)	37

Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest - Soesterberg.

Redactie en bestuur zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeboden kopij en beeldmateriaal.

Omslagfoto; Buitenplaats Middelwijk in winterse omstandigheden. Foto uit Gemeente archief Soest.

Vooraankondiging

Noteer alvast in uw agenda of kalender

8 januari 2013 De Klitsavond in het Gildehuis

Het belooft een gezellige en leerzame avond te worden.

De uitnodiging komt nog dezer dagen.

Het Klitsavond-comité , Hanneke, Hans, Joop en Piet.

An illustration of a bell and a gift box with a bow, positioned to the left of the title.

Kerstgedachten

Het zijn de eerste dagen in november als ik dit stukje schrijf. De pepernoten en het marsepein liggen al lang in de winkels, de zwarte pieten zijn al op de televisie. In veel tuincentra en warenhuizen is de 'Kerstshow' al begonnen. Veel te vroeg vinden sommigen. Als u dit leest is Sinterklaas al weer in Spanje, de kerstdagen en de jaarwisseling staan voor de deur.

In mijn 'vorige leven' als winkelier was vooruit denken een absolute noodzaak. Ver vooruit denken is voor een historicus geen gewoonte. Kennis van de geschiedenis is belangrijk. De Historische Vereniging Soest/Soesterberg kijkt graag naar het verleden, specifiek het verleden van ons mooie Soest (daar hoort Soesterberg gewoon bij).

Als kersverse voorzitter van de vereniging heb ik even inwerktijd nodig. In elk geval kan ik vaststellen dat de vereniging een gezonde levendige club is. Het afgelopen jaar lag in publicaties in de plaatselijke media de nadruk op verschillen in Soest door de jaren heen.

- De eerste ceremoniele daad van onze voorzitter, het openen van de tentoonstelling Soesterberg. Foto Jan van Steendelaar

Arm en rijk, protestant en rooms, boer en burger, buitenplaats en plaggenhut, Soest-Zuid en de wijk het Hart in Soestdijk. Ondanks al deze verschillen hebben we in Soest kans gezien om een gemeenschap te vormen. Verschillen hebben samenwerking gelukkig niet altijd in de weg gestaan. Verschillende mensen hebben in het verleden prachtige particuliere initiatieven ontwikkeld. De Paardenkamp, het Gagelgat en de korenmolen "De Windhond" zijn voorbeelden uit het recente verleden. Verschillen mogen niet leiden tot geschillen. Laten we de geschillen in Soest uit 2012 snel vergeten.

Ook binnen de Historische Vereniging leven verschillen van inzicht, gelukkig maar, het zou anders een saaie boel worden. Hoe moet een bustocht, een fietstocht of de klitsavond en het blad "Van Zoys tot Soest" van de vereniging er uit zien? Verschillende ideeën resulteerden steeds in leuke activiteiten. De werkgroep Soesterberg van de vereniging heeft in 2012 positief van zich doen spreken. Het was voor mij een genoegen om in Soesterberg de opening van de tentoonstelling over buitenplaatsen en andere vaak verdwenen gebouwen te mogen openen. Het was mijn eerste lintje dat ik als voorzitter mocht knippen

Ik hoop dat 2013 voor de Historische Vereniging Soest/Soesterberg weer een bruisend jaar wordt. Ik wens u en de uwen samen gezegende kerstdagen en een voorspoedig 2013.

Uw voorzitter, Herman Schoemaker.

Voorwoord

Inhoud

Wederom is de redactie met behulp van de gastschrijvers erin geslaagd om een goed gevulde "Van Zoys tot Soest" te presenteren. De redactie is versterkt met Piet van Elteren, als vrijwilliger van het oud-archief van de gemeente Soest is hij goed op de hoogte van het beeldmateriaal wat daar bewaard wordt. Verder is de werkgroep genealogie aan het werk gezet, het verzendklaar maken van deze Zoys is hun werk geworden. Door gezondheidsredenen was het voor Wim Routers niet mogelijk om de vormgeving te doen, wij wensen hem een spoedig herstel toe.

Ter afsluiting van het "Jaar van de Historische Buitenplaats" nog een mooie foto van de meest aansprekende buitenplaats "Middelwijk" in een winterlandschap op de omslag, voor meer foto's bezoekt u de tentoonstelling in Museum Oud Soest.

Bij de Kerstboodschap van onze voorzitter sluit de redactie zich natuurlijk aan. Wim de Kam heeft zich lenig getoond om veel te weten te komen over de geschiedenis van de gymnastiekverenigingen in Soest. René van Hal heeft de geschiedenis van de archieven van het Groot Gaesbeeker Gilde op schrift gezet, ook hoe u ze thuis via internet kunt raadplegen. Het is net al genoemd; de expositie Buitenplaatsen, over de opening daarvan een sfeerverslag. Zomaar een weg in Soest; de Klaarwaterweg, toch valt er heel wat over te schrijven. Dat heeft Dick van Fulpen dan ook voor ons gedaan. De werkgroep Soesterberg zit niet stil, over hun activiteiten een impressie van Coby van Esseveld. Hanneke Roskam-Slot beschrijft de bustocht, het geeft toch het gevoel van "was ik er maar bij geweest". Het pas verschenen boek "Het Gagelgat Door de eeuwen heen", geschreven door Hans Kruiswijk, wordt door Johan van 't Klooster belicht. Ter afsluiting wat artikelen uit andere bladen, deze vragen wel om een reactie in dit periodiek. De redactie is blij dat verschillende gastschrijvers een bijdrage geleverd hebben, gevolg daarvan

is dat hun eigen bijdragen even moeten wachten. Dus ditmaal nog geen vervolg op het Bosboom verhaal. Een volgende keer komt het vervolgartikel over het "Mollenkerkhof" aan bod. Slager en gemeenteraadslid Nooder uit Soesterberg willen we dan ook voor het voetlicht halen.

Terugblik

De eerste uitgave van de omslag in kleur van de "Zoys" is goed ontvangen, het geeft het blad wat meer glans. Ook de inhoud heeft tot complimenten voor de gastschrijvers geleid. Dankzij het levensverhaal weten we dat Piet Ekel in de tv-serie "Swiebertje" soms bestaande adressen gebruikte. Zo liet hij Swiebertje stoelen bezorgen op Kerkepad 49, het adres waar hij zelf woonde. Wel moeten we uit naam van Piet Ekel de schrijver Wim de Kam enigszins kapittelen. Volgens Wim begon de crisis van de dertiger jaren van de vorige eeuw na de beurscrash in New York in oktober 1929. Maar Piet zijn vader had als kleine ondernemer al problemen in 1928 om het hoofd boven water te houden. In het artikel over de Klaarwaterweg wordt in 1926 al over werkverschaffing overlegd. Volgens literatuur was de crisis al latent aanwezig in de jaren 20.

Ledenbestand

Begin september is dhr. Nico Kortekaas (1921-2012) overleden, hij was een lid uit de beginperiode van onze vereniging. Ook heeft hij actief meegedaan met de werkgroep genealogie en was tot op hoge leeftijd een vraagbaak. Mevr. Beijen-Luschen (1915-2012) mocht nog haar 97ste verjaardag meemaken. Ons medeleven gaat uit naar hun nabestaanden. Sommige mensen hebben in der loop van de jaren een omvangrijk archief opgebouwd waarvan de kinderen of anderen erfgenamen twijfels hebben of zij dat willen uitzoeken en bewaren. Onder tijdsdruk wordt weleens besloten om dan de documenten of foto's maar weg te gooien. De Historische Vereniging wil eventueel in samenwerking met het gemeente archief naar een geschikte oplossing zoeken.

Als nieuwe leden hebben we de families Van Breukelen, Ansinger, dhr. v.d. Boomgaard, mevr. Bunschoek en dhr. Wirtz mogen noteren.

Serie over de verenigingen deel 17

Gymnastiekverenigingen, een geschiedenis van verzuiling en ontzuiling in en rond de springbok.

Wim de Kam

Alhier is opgericht een Chr. Gymnastiek-Vereeniging onder den naam „Simson”.

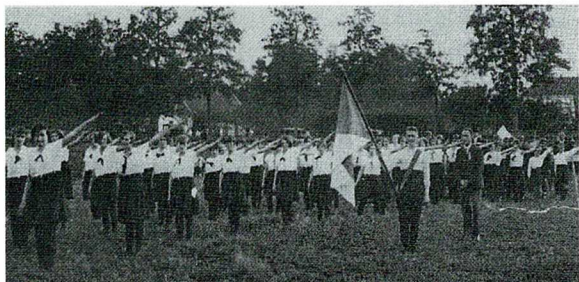
Zie voor bijzonderheden de advertentie in dit blad.

- *Krantenknipsel, De Soester van 11 maart 1921*

In 1921 werd in Soest voor het eerst een gymnastiekvereniging opgericht. Het was de christelijke gymnastiekvereniging 'Simson'. De vereniging

stond onder leiding van de heer J.H.G. van der Woude, in het dagelijks leven werkzaam als gemeente-ambtenaar. De oefeningen werden gehouden in de Chr. Uloschool aan de Spoorstraat. Een lang leven heeft de vereniging niet gehad. Na haar eerste lustrum ging zij door een conflict met het schoolbestuur van de Chr. Uloschool ten onder. De directe aanleiding voor het conflict was de medewerking aan een sportfeest in samenwerking met de voetbalvereniging Soest. Die voetbalvereniging voetbalde ook op zondag! In de daarop volgende jaren werd gepoogd om te komen tot de oprichting van een neutrale gymnastiekvereniging. Bij die poging was ook de heer Van der Woude betrokken. Talloze malen werd vergaderd. Uiteindelijk werd een bestuur geformeerd, dat de eenheid-in-verscheidenheid van de beoogde leden tot uitdrukking bracht volgens de formule: twee rooms-katholieken, twee gereformeerden, twee hervormden, twee vrijzinnigen een buitenkerkelijke. Deze brede opzet moest een gunstig verloop voor de onderhandelingen met de diverse kerkelijke instanties garanderen. Zo was pastoor Vossenaar alleen bereid af te zien van een initiatief tot oprichting van een

R.K. gymnastiekvereniging, indien verzekerd werd dat het R.K.-smaldeel van het nieuwe bestuur, ook in de toekomst zou worden gehandhaafd.

- Tijdens de feesten in 1929 werd door de Soester turnvereniging de toen nog niet beladen Romeinse groet gebracht.

In 1928, het jaar waarin de Olympische Spelen in Amsterdam werden gehouden en mede daardoor de turnsport meer in de belangstelling kwam, werd op 22 november in het kantoor van de Soester Courant (de heer G.J. Smit, directeur van deze courant,

was één van de mede-oprichters) de Soester Turn Club opgericht. Vlak vóór de oprichting was nog flink gediscussieerd over de vraag wat onder 'vrijzinnig' moest worden verstaan en over een bepaling in het ontwerp van de statuten waarin verboden werd, dat zondags namens de vereniging werd opgetreden. De bepaling werd uiteindelijk geschrapt in de verwachting dat het bestuur in concreet zich voordoende situaties met wijsheid zou beslissen. De eerste voorzitter van de nieuwe vereniging werd de heer Van der Woude. Opvallend was, dat naast hem nog twee gemeenteambtenaren deel uitmaakten van het bestuur, t.w. de heer Regter (de latere gemeenteontvanger) en de heer Meurs (technisch ambtenaar/gemeentearchitect). Overigens bestond het eerste bestuur uitsluitend uit mannen. Als leider werd aangesteld de heer Van Kerkhoven uit Baarn. De eerste jaren van de nieuwe vereniging ging het bepaald niet van een leien dakje. In het bestuur vonden regelmatige discussies plaats over 'religieus' gevoelige punten als "Verloofden komen een zaal binnen waar dames turnen. Hoe kan dat?" of "Velen hebben aanstoot genomen aan de sluierdans en dan voornamelijk het dansen met bloote beenen" of "meisjes hebben hun oksels moeten ontharen voor de uitvoering. Dat is toch te erg!".

Heftiger waren echter de problemen tussen het bestuur en de technische leiding (Van Kerkhoven), waarbij laatstgenoemde zich volgens het bestuur niet aan de afspraken hield. Voor de training van de heren werd een nieuwe leider

aangetrokken, t.w. de heer Van der Linden uit Amersfoort. De problemen kwamen echter niet tot een oplossing en de constructie van een tweehoofdige leiding werkte niet. Bemiddeling door burgemeester Deketh, die beschermheer was van de vereniging, hielp evenmin. Het kwam in 1930 tot een breuk en de oprichting van een tweede neutrale vereniging: de Algemene Soester Turnvereniging ADO (Alles Door Oefening). Voorzitter van de nieuwe vereniging werd E. van Eeden en directeur de heer Van Kerkhoven, die voorheen de technische leiding had van de STC (Soester Turn Club). De heer Van der Linden was in STC behalve directeur van alle afdelingen, nu ook voorzitter geworden van deze club. De vereniging ADO heeft ook geen lang leven gehad. Het tweede lustrum werd niet gehaald.

- Naast turnen deed ADO ook aan atletiek, De wedstrijden werden gehouden op het land van Peter van de Breemer, 1931

Naast STC en ADO ontstond in Soesterberg in 1930 ook een gymnastiekvereniging, t.w. AGAVAS. Daarop zal te zijner tijd in een afzonderlijk artikel in deze serie nog nader worden ingegaan.

Op 8 december 1932 werd in Soest de R.K. gymnastiekvereniging Crescendo opgericht. Het initiatief

daartoe was genomen door de in dat jaar aangetreden pastoor A.G. Smit van de R.K. parochie Soestdijk. Hij had gelezen dat gymnastiekverenigingen in Soest subsidie konden krijgen van de gemeente, mits ze een bepaald aantal leden hadden. Het was niet zo moeilijk dit aantal leden te krijgen, want alle leerlingen van de Mariaschool werden lid gemaakt en kregen een briefje mee naar huis waarin aan de ouders gevraagd werd dit lidmaatschap te handhaven en contributie te betalen. Ondanks de economisch moeilijke omstandigheden deden de meeste mensen dit. Op de vereniging Crescendo zal hierna nog afzonderlijk worden ingegaan.

- Pastoor, A.G. Smit

Geheel in de geest van de verzuiling, ontstond er in de jaren dertig nog een christelijke gymnastiekvereniging "Fraternitas". De precieze oprichtingsdatum heb ik niet kunnen achterhalen. In het adresboek van 1934 staat de vereniging niet vermeld, terwijl ik uit andere gegevens heb kunnen afleiden dat de vereniging toen al bestond. Later is die gymnastiekvereniging opgegaan in de na de oorlog opgerichte christelijke vereniging voor lichamelijke opvoeding

Olympia.

Het ontstaan van nieuwe gymnastiekverenigingen had merkwaardigerwijs geen grote negatieve gevolgen voor de in 1928 opgerichte Soester Turn Club (STC). Wel was er enig protest als leden werden 'weggekaapt'. Zo betreurde men zeer de overgang in 1934 van de talentvolle turnster Tinie v.d. Koppel naar de Chr. gymnastiekvereniging. Maar voor het overige ontplooiden men zich voor de oorlog redelijk voorspoedig. Wel moest men steeds voorzichtig manoeuvreren in verband met de religieuze gevoeligheden. Zo verschilden men binnen de gelederen heftig van mening over het al dan niet houden van een kermis ter financiering van een beoogde turnkringdag ter gelegenheid van het eerste lustrum van de vereniging. De meerderheid van de leden was er tegen. Een fancy fair kon nog net door de beugel onder de benaming "Soester Markt". Overigens was de organisatie van de lustrumviering een activiteit waarbij vooral het echtpaar Ekel (de ouders van Piet Ekel, die later zijn stempel op de vereniging zou drukken), een belangrijke rol vervulde.

In 1938 vond in het in dat jaar geopende openluchttheater een gala-uitvoering plaats met keurkorpsen en gastverenigingen. Datzelfde openluchttheater was ook in latere jaren, o.a. 1949, 1950, 1951 en 1951, de plek waar indrukwekkende kringparades van de Stichtse Turnkring plaatsvonden. Het voert te ver om alle bijzondere evenementen op te sommen waaraan de STC in de loop van haar bestaan heeft deelgenomen, al mag de deelname aan het defilé

voor H.M. de Koningin in 1959, 1965 en 1978 niet onvermeld blijven. Niet altijd ging het de vereniging voor de wind. Behalve de moeilijke oorlogsjaren was ook het eerste decennium na de oorlog, ondanks de reeds genoemde kringparades, niet in alle opzichten gemakkelijk. Problemen op bestuurlijk, financieel en technisch gebied, mede als gevolg van de vele wisselingen, zorgden voor de nodige onrust. Dat was zeker het geval toen de directeur-voorzitter Van der Linden in 1954 zijn functie neerlegde en ook een aantal andere bestuursleden met veel ervaring (25 jaar) het bestuur verlieten. Piet Ekel, die al bestuurslid was, nam in 1954 tijdelijk het voorzitterschap waar, zoals hij dat later (periode 1959-1961) nogmaals zou doen en bleef verder de vereniging als 2e voorzitter of secretaris dienen. Hij werd in 1969 benoemd als erelid van de vereniging. In 1955 fuseerde de vereniging met de KVS (Korfbalvereniging Soest). In het begin van de jaren zestig sorteerde een sterk verbeterde subsidieregeling een goed effect voor een gezonde financiële basis en werd de structuur van de vereniging grondig herzien. Er kwam weer nieuw elan in de vereniging. In 1967 vonden de eerste turnkampioenschappen in Soest plaats. In 1968 vierde de vereniging haar 40 jarig jubileum met bijna 500 leden. En dan zijn we aangekomen in het voorstadium van een nieuwe fase, die ontstond door een fusie met Crescendo in 1970 en integratie van de afdeling gymnastiek van Olympia in de nieuw opgerichte vereniging De Springbokken. Daarop zal in een vervolgartikel worden ingegaan. Eerst aandacht voor 'Crescendo' en 'Olympia'.

Crescendo

Over de vooroorlogse periode is niet veel bekend omdat tijdens de oorlog alle bescheiden zijn vernietigd. Wel is bekend dat de heer G.P.M. Smits de eerste voorzitter was en dat zijn medebestuursleden o.a. waren mej. Jansen (onderwijzeres aan de Mariaschool), mej. C. Butzelaar en de heer H.W. v.d. Brink. Geoefend werd in de Mariaschool. In verband met de oorlog werd de ruimte in de Mariaschool eerst door Nederlandse militairen in gebruik genomen en trokken later de Duitse militairen er in. De toestellen werden ondergebracht in een hooiberg aan de Grote Melm.

- 20 jaar Jubileum Crescendo

Na de bevrijding kon men nog niet direct de turnlessen hervatten, want toen gebruikten de Canadezen de school. Nadat ze waren vertrokken, konden de lessen weer beginnen. Dat gebeurde toen onder leiding van het echtpaar Vos. Gezien de foto's waren zij beiden al voor de oorlog actief voor Cresendo. Bets zal als kind van de Mariaschool wel gebleven zijn, Bert was woonachtig in Laren maar had toen al beschikking over een auto. Daarmee maakte hij met de meidengroep uitstapjes. Mevr. Vos-Vlug, die dit jaar (2012) op hoge leeftijd is overleden, vertelde in een interview dat ik in 2003 met haar had (zie www.hvsoest.nl, button mondelinge geschiedenis) dat ze niet altijd enthousiast was over de vereniging. Ze noemde de vereniging krenterig en vertelde dat ze menigmaal een botsing had gehad met pastoor Smit. De pastoor vond het niet goed dat de meisjes bij de gymnastiekuitvoering een lange zwarte broek aandeden. "Ik heb de meisjes toen met een rokje aan een koprol en een handstand laten maken. De pastoor was woedend!". Overigens heeft de leiding van het echtpaar Vos-Vlug niet zo lang geduurd, omdat ze daarna zijn geëmigreerd naar Canada. De vereniging bloeide in de jaren vijftig verder op. Uit de ritmische gymnastiekafdeling groeide een onderafdeling ballet, die later uitgroeide tot een zelfstandig bestaan. In 1957 debuteerde het tamboercorps. De geestelijke vader van deze drumband was de heer A.F. de Rond, die al

vanaf 1932 lid was van Crescendo. Bij tal van gelegenheden trad de vereniging en na 1957 met name de drumband op en de uitvoeringen en feesten van de vereniging werden altijd op grootse wijze gevierd. In de courant "Het Centrum" van 8-12-1962 stond ter gelegenheid van het 30 jarig bestaan de kop "Vereniging is kerngezond". Dat zal waar geweest zijn, maar dat neemt niet weg dat in de jaren zestig toch veranderingen zich aandienden en gezocht werd naar samenwerking c.q. fusie met andere verenigingen. De gesprekken met de Chr. gymnastiekvereniging Olympia leidden niet tot het beoogde resultaat. Vervolgens werd gesproken met de Soester Turnclub, hetgeen leidde tot een fusie met deze club en de oprichting van de nieuwe vereniging De Springbokken.

Olympia

De christelijk gymnastiekvereniging Olympia is opgericht op 25 februari 1946 op initiatief van de Hervormde en Gereformeerde Jeugdraad. Al vrij snel na het oprichten groeide de vereniging als kool. Als oefenruimte maakte men gebruik aan de Chr. Uloschool aan de Spoorstraat. In 1947 moesten gedurende de winter de oefeningen twee maanden worden stilgelegd wegens een gebrek aan brandstoffen. In 1948 vond de eerste jaarlijkse uitvoering plaats en presenteerde de vereniging zich verder naar buiten, o.a. door gezamenlijk met de andere gymnastiekverenigingen op te treden in het openluchttheater ter gelegenheid van de inhuldiging van Juliana als koningin. De vereniging telde toen inmiddels bijna 300 leden en er waren plannen voor korfbal en voetbal. Voorzitter in het eerste decennium was de heer Joop Tak, taxichauffeur, wonende aan de Soesterbergse straat (het taxibedrijf was aan de Eikenlaan gevestigd). In een interview in de Soester Courant (12-9-1984 en 19-9-1984) zei hij ondermeer "Ik heb een hekel aan rijke mensen en vrome praatjes". Of hij daar de in de jaren veertig en vijftig ook zo over dacht is niet bekend, maar in ieder geval heeft hij praatjes gehouden en aangehoord die vanuit de hedendaagse context door velen als vroom zouden worden beschouwd. De jaarlijkse uitvoeringen werden altijd (althans in het begin) met gebed geopend en aan het slot sprak één van de predikanten altijd een stichtelijk woord,

waarbij de gymnastiekbeoefening werd aanbevolen als “vaardig en sterk tot Gods eer” en opgeroepen werd “in elk lid een zuster of broeder te zien en niet na te laten die tot hulp en sterkte te zijn wanneer men het moeilijk had”.

In 1952 vond de presentatie plaats van de drumband van de vereniging. Eerst op een besloten familieavond en vervolgens bij de grandioze ontvangst na terugkomst van een bezoek aan sporters in Soest (Duitsland), na de start van de sportuitwisseling met die plaats. In de jaren vijftig was het vooral ook de volleybalafdeling van Olympia die aan de weg timmerde. In 1955 werd opgericht de wandelafdeling, onder de bezielende leiding van de heer Suman. Deze wandelsportafdeling bestaat nog steeds onder de naam Olympia als zelfstandige vereniging. De andere afdelingen van deze verenigingen zijn ondanks de successen en het optreden bij vele evenementen uiteindelijk door fusie en/of integratie opgegaan in andere verenigingen. Voor de afdeling gymnastiek was dat het geval in 1974 toen deze afdeling geïntegreerd werd in de turnclub “De Springbokken”. Wordt vervolgd.

Noot: Bij de samenstelling van dit artikel heb ik gebruik gemaakt van het archief van de STC dat zich bevindt in het gemeentearchief. Daarin bevond zich o.a. een brochure uitgegeven ter gelegenheid van het 40 jarig bestaan van de STC. Voorts heb ik gebruik gemaakt van artikelen die in de Soester Courant zijn verschenen n.a.v. jubilea van de behandelde verenigingen. Voor de afbeeldingen is ook gebruik gemaakt van het archief van het echtpaar Vos-Vlug met dank aan Chris Uyland.

- Ballet van Crescendo

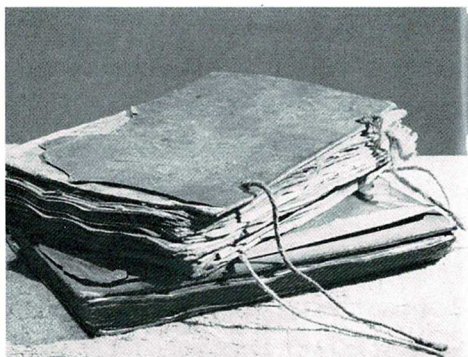
GILDE-ARCHIEF SOEST OP EEN MODERNE WIJZE TOEGANKELIJK

Archief 1683 – 1907 van het Soester gilde gedigitaliseerd

René van Hal

De auteur is oud-ouderman van het Groot Gaesbeeker Gilde of Sint Aechten Schuttersgilde van Soest en een van de leden aan wie de opbouw en onderhoud van het gilde-archief is toevertrouwd.

De geschreven geschiedenis van het Groot Gaesbeeker Gilde of Sint Aechten Schuttersgilde in Soest gaat terug tot de 14e eeuw. Al voor 1400 is in akten beschreven dat het Soester gilde landerijen in bezit had. Verder is vanaf die periode tot 1683 weinig bewaard gebleven. Wel is de tekst bekend van de oudst bekende Caert (fundatiebrief), gedateerd 3 juni 1560. De artikelen van de Fundatiebriefkomen voor in het werk van de bekende schrijver Antonio Mattheo “Jure Gladii Tractatus” uitgebracht in 1689. De in het archief van het gilde aanwezige geschreven afdruk van de Caert uit 1560 is van later datum.

Over de periode 1683 tot 1907 bezit het gilde nog twee authentieke gildeboeken, waarin op basis van uitgaven en inkomsten verslag wordt gedaan van veel gilde-activiteiten. Gezien de ouderdom en de historische waarde van deze beide boeken, en de afdruk van de Caert uit 1560, bevinden deze archiefstukken zich in het gemeentearchief van Soest, waar ze op verzoek zijn te raadplegen. Het levert zo toch een behoorlijke drempel op om hiervan kennis te nemen. Bovendien zijn de letters en de taal, zeker in het oudste boek dat loopt tot 1788, moeilijk te lezen. Om dit te verbeteren heeft het gildebestuur

zich aangesloten bij een initiatief van de Historische Vereniging Soest/ Soesterberg om enkele oude archiefstukken over Soest te laten digitaliseren. Alleen is dat een prijzige klus. Gelukkig werden daarvoor subsidies verworven van Provincie Utrecht en van de gemeente Soest, terwijl ook de eigen verenigingen, zoals het gilde, een behoorlijke financiële bijdrage hebben geleverd. Daarbij was de opdracht ruimer dan alleen maar het digitaliseren van de gildeboeken. Tegelijkertijd is namelijk een transcriptie gemaakt die de tekst omzet in leesbare karakters. De daarmee beschikbaar komende zoekfunctie vergemakkelijkt het raadplegen aanzienlijk.

De oude gildeboeken

De twee oude gildeboeken beschrijven de financiële gang van zaken in de periode 1683 – 1788 en van 1789 - 1907. De boeken omvatten resp. 335 en 210 pagina's met verantwoording. Het zijn in het gemeentearchief de oudste archiefstukken van een vereniging uit Soest, De archieven van de gemeente Soest (ofwel de Gerechten die in Soest actief waren), gaan weliswaar verder terug. Alleen deze archieven maken onderdeel uit van Het Utrechts Archief. Daarnaast bestaan er vele acten over personen, organisaties, verenigingen etc. uit Soest (Zoy's). Deze gaan terug naar de 11e eeuw.

Welke informatie bevatten deze gildeboeken?

De boeken bevatten alle financiële transacties inclusief een korte toelichting. De opbrengsten van de landerijen door de eeuwen heen zijn per perceel zichtbaar, plus alle namen van de gildebroeders die zich in die periode hebben ingekocht en wat ze daarvoor moesten betalen. Daarna volgen de uitgaven, een groot gedeelte daarvan is voor het teren van de gildeleden met een duidelijke beschrijving van de plek (de herberg) waar het teren werd gevierd, de waard/herbergier waaraan het gegund was en wat hij daarvoor allemaal moest serveren, uiteenlopend van het benodigd aantal slachtvee, hoeveelheid bier en andere drank tot soms zelfs het aantal sigaren. Onderaan de rekening worden de namen van ouderman (voorzitter) en raden (bestuursleden) van het gilde van dat jaar vermeld, terwijl ook

getekend wordt door de secretaris, tevens verantwoordelijk voor het optekenen van het geheel.

Daarnaast is er veel meer te weten te komen over het gildeleven, zoals de kosten voor aanschaf en onderhoud van het vaandel, de trom en andere attributen, maar ook de bedragen die aan derden werden afgedragen, zoals de plaatselijke kerk, waaronder een behoorlijke niet aflosbare lening voor de bouw van een parochiekerk in 1853.

Voor wie is dit interessant?

Vanuit de initiatiefnemer was een voorname interesse het genealogisch aspect, de gildeleden zijn een afspiegeling van de “autochtone” Soesters, in een tijd dat er steeds meer “nieuwkomers” in het sterk groeiende Soest neerstreken. Welke voorvaderen waren lid van het gilde, wanneer zijn zij lid geworden en was hun echtgenote ingekocht en wanneer? Nog steeds moet een gildebroeder in Soest geboren zijn en daar ook woonachtig zijn en dus kan het gildelidmaatschap uitsluitel geven over een onbekende geboorte- of woonplaats.

Vanuit het gilde en met name de redactie van het verenigingsblad “De Gildepraot” is nog veel meer interesse naar de namen van de bestuursleden (raden/ouderman), maar ook naar hoe het teren en andere activiteiten van het gilde verliepen. Omdat er niet elk jaar een rekening opgemaakt werd, maar meestal een voorgaande periode van 2, 3 of 4 jaar wordt beschreven en er elke rekening maar eenmaal teren wordt verantwoord, kunnen we daaruit bijvoorbeeld ook voorzichtig afleiden dat het teren niet in een vaste frequentie plaats vond, maar mogelijk afhankelijk was van de financiële toestand van het gilde.

Gildeboeken niet altijd in bezit geweest van gilde

Voor zover bekend zullen de gildeboeken tot 1907 zeker in het bezit zijn geweest van het gilde zelf. Daarna is het wat onduidelijk. Na wat zoekwerk en misschien wel door wat geluk werden de gildeboeken in 1948 teruggevonden in het archief van het Aartsbisdom Utrecht dat toen nog in Culemborg was

gehuisvest in het aldaar gevestigde kleinseminarie. De geslaagde zoektocht was opgestart omdat in 1948 de gemeente in Soest een bijzondere Historische Tentoonstelling wilde organiseren rondom het 50-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina. De gildeboeken werden geleend om in te brengen in de tentoonstelling. In het verslag van de Jaarvergadering in 1948 is te lezen dat de leden vonden dat de gildeboeken weer in het bezit van het gilde (en dus naar Soest) moesten komen. Dat is gelukt waarbij ze wel in 1949 in bruikleen zijn gegeven aan het gemeentearchief omdat de risico's voor een goed beheer bij een van de leden thuis te groot waren.

Waarom ze niet in Soest waren, wordt verklaard doordat rond 1919 pastoor Reymer vond dat de teerdagen van het gilde niet pasten binnen de voor hem geldende normen en waarden. De braspertijen van de gildeleden gingen hem maar ook vele andere geestelijken te ver (Vele gilden zijn in die periode slapend geworden omdat zij in hun activiteiten werden beperkt). Pastoor Reymer nam zelfs het gilde-archief "in beslag". Een deel van het archief uit de periode 1907 tot 1930 is niet meer teruggevonden, de oude gildeboeken gelukkig wel. Met de digitalisering die in 2011 is afgerond zijn beide gildeboeken voor een breed publiek toegankelijk.

Het resultaat van het digitaliseringproces

- Van elke pagina uit de twee gildeboeken is een gescande foto beschikbaar, alsof men zelf de boeken onder ogen heeft.
- Van beide boeken is een PDF-bestand beschikbaar.
- Van beide boeken is een transcriptie gemaakt die volledig toegankelijk is. De tekst uit de gildeboeken is leesbaar gemaakt in hedendaagse letters inclusief de vaak overduidelijke schrijffouten van de schrijvers. Deze transcripties zijn inmiddels voor een breed publiek toegankelijk via de website van het Soester gilde www.gildesoest.nl maar ook via de website van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg.

Het gildebestuur hoopt dat met dit digitaliseringproces veel meer mensen het gilde-archief inzien.

Opening tentoonstelling “Buitenplaatsen in Soest en Soesterberg” en de “Torenlezing”

Ton Hartman

Het was al enige tijd geleden besloten dat in het landelijke jaar van de Historische Buitenplaats ook in Soest aandacht aan dat fenomeen gegeven zou worden. Tot een aparte publicatie is het helaas niet gekomen. Wel is er in samenwerking met Museum Oud Soest gestreefd naar een tentoonstelling over de Soester buitenplaatsen.

De tentoonstellingscommissie heeft in samenwerking met Gérard Derks een compleet overzicht gemaakt van de verdwenen en nog bestaande buitenplaatsen.

Op 12 oktober jongstleden werd deze tentoonstelling geopend. Voorzitter van het Museum Oud Soest Cees Vos heette alle aanwezigen hartelijk welkom, de opkomst was zo groot dat uitgeweken was naar het Gildehuis.

- Opening tentoonstelling 12 oktober 2012, Foto Jaap van de Broek

Het Hofslot-gezelschap zorgde voor een sfeer van een buitenplaats in de 19de eeuw met hun kostuums. Dit buurt comité had voor de historische optocht in 2004 een heuse replica van de verdwenen buitenplaats Hofslot nagebouwd en als een levend museum aangekleed. Dankzij voortschrijdend onderzoek voor het boek "Soest in de zeventiende en achttiende eeuw" is inmiddels duidelijk geworden dat de verkeerde foto van een buitenplaats gebruikt is. Maar betreffende de kleding zijn er wel weer foto's tevoorschijn gekomen die de prachtige kleding van het Birkse gezelschap bevestigen. Toentertijd heeft de jury dat ook gewaardeerd met een eerste prijs. Hoewel toen de gedachte eenmalig was zijn we blij dat deze mooie decoratie nu weer aanwezig kon zijn. Daarnaast waren verschillende bewoners die heden ten dage nog in een buitenplaats wonen aanwezig.

Gérard Derks hield een korte inleiding waarin hij de opzet van de expositie verduidelijkte, er is gekozen voor een geografische indeling. Vanaf Paleis Soestdijk wordt een rondgang door Soest gemaakt om in Soesterberg te eindigen. Soms zijn er prachtige historische foto's beschikbaar, verschillende gemaakt

door de Soester fotograaf Jan Ebbenhorst & zoon. Daarnaast worden nog bestaande buitenplaatsen weer afgebeeld met een actuele foto. Wethouder van Cultuur Rosan Coppens benadrukte in haar toespraak dat de buitenplaatsen en landhuizen mee moeten veranderen in veranderde omstandigheden. Als levend museum kan een buitenplaats in een

- Opening tentoonstelling 12 oktober 2012.
Links wethouder Coppes, rechts Gérard Derks.
Foto Jaap van de Broek

economisch moeilijke tijd vaak niet overleven. Haar bezoek eerder op de middag aan het landhuis “Vosseveld” wat weer van functie verandert zal haar in die gedachte gesterkt hebben. Ze had daar het boek “Vosseveld 90 jaar zorg voor kwetsbare kinderen” in ontvangst mogen nemen. Dit boek is ook in het Museum Oud Soest te koop.

De werkelijke openingshandeling; het knippen van het lint werd eendrachtig door de wethouder en de representanten van het gezelschap Hofslot uitgevoerd. Daarna kon in een gezellig samenzijn deze tentoonstelling en ook de andere wisselexposities bekeken worden. De historische vereniging is de samenstellers van deze expositie; Gérard Derks, Ad Neijs, Ruud van Asselt, Reijer Flapper, Henk Groenesteijn en Hanneke Roskam dankbaar.

U kunt de tentoonstelling nog tot 13 januari 2013 bezoeken in Museum Oud Soest tijdens de openingstijden.

Torenlezing

Onverwacht veel bezoekers trok de lezing in de Oude Kerk die samen met de commissie Vorming en Toerusting van de Wilhelminakerk, de Oude Kerk en de Rooms-katholieke kerk gehouden werd. De opstelling bleek bij deze opkomst niet geheel handig te wezen maar met een beetje inschikken kon iedereen de presentatie volgen. Het onderwerp was katholiek en protestant in vroeger tijden. Toepasselijker kon de locatie niet zijn want de kerk is door beiden religies eeuwen gebruikt. Zelfs gedurende de schuil of schuurkerkperiode vonden de gelovigen van beiden zijde hun laatste rustplaats in of rond dezelfde kerk. Gérard Derks weet sinds het schrijven van het boek “Soest in de zeventiende en achttiende eeuw” hoe de verhoudingen waren en kon daar boeiend over vertellen. De powerpoint presentatie ondersteunde het verhaal goed. Dat de lezing aansprak bleek ook wel uit de vragen en opmerkingen die gesteld werden. De opmerkelijkste vraag was; wanneer werd de naam Soest of Zoest gebruikt? Gérard vertelde dat het wisselend door de eeuwen heen allebei gebruikt werd, waarop Jan van Hunen opmerkte dat een echte Soesder ‘zuuker’ in de koffie wil.

De Klarwaterweg - ruim 150 jaar geschiedenis

Dick van Fulpen.

De Historische Vereniging krijgt weleens het verwijt dat er nooit over hun familie, of hun huis of over hun buurt of straat geschreven wordt. Daarom is de redactie blij dat er zelf initiatieven genomen worden en auteurs hun straat oppakken. Dick van Fulpen is circa zestig jaar geleden geboren in het huis Klarwaterweg nr. 80 en heeft er zijn jeugd doorgebracht.

Inleiding.

Een gebied van Soest dat tot nu toe weinig beschreven is betreft de omgeving van de huidige Klarwaterweg. Verwonderlijk is het niet, het was een vrij ontoegankelijk gebied in vroegere tijden. Ook lag het niet op een verbindingroute tussen andere plaatsen. Zodoende is er geen kerk gebouwd, geen herberg ontstaan en de boerderijtjes hadden weinig allure.

Maar omstreeks 1850 is Soest ingedeeld in wijken en per wijk verder verdeeld in twee of meer buurten of straten:

- Wijk A: Soestdijk, Veenhuizerweg en Langeind	- Wijk D: de Birk
- Wijk B: Dorpsvoetpad, Enghweg, Kerkebuurt, de Brink en Grote Melm	- Wijk E: Bunt
- Wijk C: Kleine Melmweg, Kleine Melm, het Klooster, de Neerweg, Kerkebuurt en Korteind	- Wijk F: Achter den Engh en 't Hart
	- Wijk G: Koudhoorn en Hees
	- Wijk H: Soesterberg o z., Soesterberg o str., Soesterberg en Soesterberg w.zij.
	- Wijk I: Isselt

In 1855 worden er 48 genummerde straatnamen genoemd, waaronder: N° 30 Heet Akkerweg en Klarwatersteeg; N° 31 Nieuwen Weg en N° 32 Hartweg, ook genaamd Weg achter den Engh. Onder andere vanwege de aanleg van de spoorlijn van Den Dolder via Soest naar Baarn (de lijn is geopend op 27 juni 1898), wordt er een nieuw wegenplan opgemaakt en vastgesteld in 1880, zie ook noot 1.

Er zijn dan toch weer 48 straatnamen, waaronder: N° 27 Heetakkerweg; N° 28 Klarwatersteeg; N° 29 Nieuwe Weg A en N° 30 Hartweg, ook genaamd Weg achter den Engh.

Periode 1855 tot 1880.

Van de Heet Akkerweg en Klarwatersteeg worden in 1855 de ligging en afmetingen als volgt vermeld: N° 30 Heet Akkerweg en Klarwatersteeg, beginnende aan den Molenweg (N° 22); eindigende aan de Veensloot. Lengte 1097 Ellen, gemiddelde breedte 4 E 6 P 9 D (dit is 4 el 6 palm 9 duim). De lengtegrootheden worden nog met de oude benaming genoteerd, maar de el is dan niet 68 cm maar 1 meter, de palm is 1 decimeter en de duim niet 2,54 cm maar 1 centimeter. De Heet Akkerweg kennen we nu als Verlengde Talmalaan, maar de naam is in ere hersteld en Soest heeft sinds 1990 weer een straat met de naam Heetakker. In 1880 wordt de Klarwatersteeg genoemd met de volgende ligging en afmetingen: N° 28 Klarwatersteeg: beginnende aan de Hartweg en eindigend aan de Veensloot. Lengte 710m, gemiddelde breedte 4m 6dm 9cm. De maataanduiding is inmiddels genormaliseerd. De Hartweg is niet de straat die nu die naam heeft, maar de weg die we kennen als Beukenlaan. De Veensloot is de sloot die voor een groot deel langs het latere Oude Grachtje loopt. Inmiddels is die sloot er niet meer sinds de aanleg van de Koningsweg en vervolgens de bebouwing van het voormalige Soesterveen.

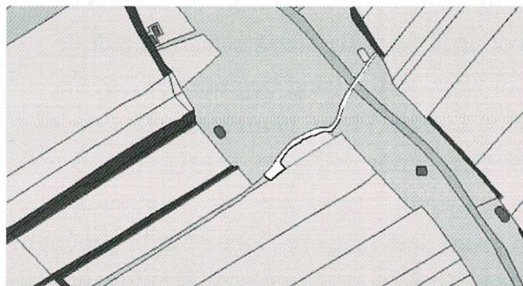
Over de naam Klarwaterweg wordt in de uitgave "Soest, de straat waarin wij wonen" het volgende geschreven: De Klarwaterweg is de weg die vanaf de voet van de Eng naar het Soesterveen leidde. 's Winters was deze weg door het

vele water onbegaanbaar. 'Klaar' moet in de naam Klarwaterweg dan ook gezien worden als 'veel' water. De afvoer van het water uit het Veen was een groot probleem. Het water stroomde vanaf de Eng naar het laagste punt: de Engrand. Ook het water uit het Veen kwam daar terecht.

Dit is naar mijn idee een beetje vergezocht. Het woord 'klaar' in betrekking tot water heeft de betekenis 'helder' en ik meen dat de naam daarom mogelijk kan worden verklaard door het watertje, dat op de kadastrale kaart van 1832 te zien is op de plaats waar later (dus rond 1850 - 1853) de Klaarwatersteeg is ontstaan dan wel aangelegd, zie afbeelding 1 en vergelijk deze met de situatie in 1965 op afbeelding 2.

Onderzoek naar de percelen aan beide zijden van de Klaarwaterweg, zoals die bekend zijn uit begin 1965 en teruggaand naar de toestand in 1832, kan mogelijk leiden tot een bevestiging van mijn vermoeden. De resultaten van dit onderzoek zullen zeker in een latere aflevering van Van Zoys tot Soest gepubliceerd worden.

- Afbeelding 1 Bewerkte kadastrale minuutplan uit 1832 HUA

- Afbeelding 2 Kadastrale minuutplan 1965 gemeente archief Soest

Periode 1880 tot ca. 1935.

We weten nu dat er in 1855 een Klaarwatersteeg is en tot 1950 bleef de Klaarwaterweg een onverharde weg. De straat is vaak ter sprake gekomen in vergaderingen van de Raad, hierna volgt in chronologische volgorde wat interessante notities die betrekking hebben op de toestand van de Klaarwaterweg. In november 1926 wordt gesproken over verbetering van een aantal wegen. Het wordt niet alleen gezien als verbetering van de wegen maar ook een goede werkverschaffing. Genoemd worden Eigendomweg, Braamweg, Duinweg, Dorresteinweg en Klaarwaterweg. De heer Hilhorst vindt het echter niet

nodig de wegen te verharderen, want volgens hem is het zeer goed mogelijk de zandwegen te verbeteren. Wat hij daaronder verstaat is niet bekend. Maar blijkbaar is er niets aan verbetering uitgevoerd, want op 28 maart 1927 wordt een schrijven van bewoners behandeld in de Raad. De bewoners van Smitsweg, Klarwaterweg en Oude Grachtje, verzoeken verbetering van deze straten. B&W stellen voor dat de brief door hen inhoudelijk verder wordt afgehandeld. De heer Hilhorst vindt dat een goede start, maar hij vindt wel dat B&W er van overtuigd moeten zijn, dat verbetering dringend noodzakelijk is, de kosten moeten wel in de hand gehouden worden. Wethouder van Elten zegt toe dat aan de hier bedoelde wegen de nodige verbeteringen zullen worden aangebracht.

Maar vier jaar later is het nog steeds niet allemaal naar tevredenheid verbeterd, in juni 1931 wordt er weer een brief van de bewoners van de Klarwaterweg behandeld: zij willen dat de weg nu toch eindelijk verbeterd wordt en verzoeken ook de aanleg van een hoofdbuis van de waterleiding. B&W hebben erover vergaderd en stellen de raad voor,

dat zij de bewoners kunnen berichten 'dat een verbetering van den weg in overweging genomen zal worden' en wel tegelijk met de beslissing voor de verbetering van andere wegen in de gemeente. De waterleiding zal in de Klarwaterweg worden aangelegd 'ter lengte van 725 Meter'. Maar daar moet wel een garantie voor worden gegeven: er moet gedurende een periode van vijf achtereenvolgende jaren zoveel water worden afgenomen, dat de opbrengst hiervan tenminste 15% zal zijn van de kosten van de aanleg. Dat blijkt dan neer te komen op een bedrag van f553,50 per jaar. Dat ziet er veelbelovend uit. Niet alleen wordt er overwogen de weg te verbeteren, maar er wordt ook een waterleiding aangelegd! Het gedoe over de toestand van de weg houdt de bewoners bezig, want blijkbaar wordt er nog steeds niets gedaan door de gemeente. In januari 1933 sturen de bewoners van de Klarwaterweg nog maar weer eens een brief, met het verzoek de weg te verbeteren. Men geeft zelfs aan

dat men grond wil afstaan als dat nodig is. B&W reageren hierop dat zij al advies hebben gevraagd aan de Technisch Ambtenaar bij Openbare Werken. Maar de ambtelijke molens malen niet zo snel en bewoner R. van Suydam (hij woont op nummer 11) stuurt begin mei 1933 een brief, waarin hij verzoekt tot 'spoedige behandeling van de adressen, ingediend door verschillende bewoners van de Klarwaterweg en welke adressen inhielden het verbeteren van den weg en de verlichting en het afstaan van grond ter verbreding'.

Dodelijk ongeval.

Maandagmiddag te ongeveer half vier had op de Klarwaterweg een dodelijk ongeval plaats, waarbij een zeven-jarig jongetje het slachtoffer werd van zijn onvoorzichtigheid.

Op de Klarwaterweg worden sinds enige maanden werkzaamheden uitgevoerd in verband met de riolering en bestrating van deze weg en de gehele dag rijden vrachtauto's met materiaal af en aan. Voor vele kinderen in deze buurt zijn de langzaam rijdende vrachtauto's een attractie en menig maal hangt een jongen achter een van de auto's.

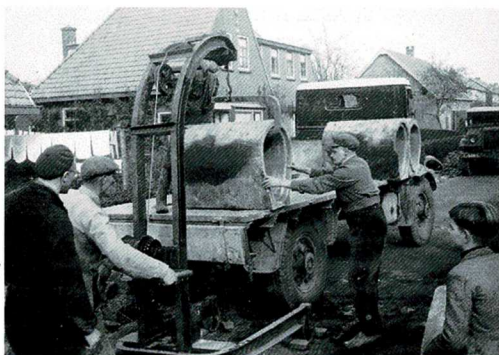
Dit spelletje is de 7-jarige A. Kwak, wonende aan de Klarwaterweg, noodlottig geworden. Toen hij aan de zijkant van een auto, bestuurd door P. H. alhier, wilde gaan hangen, is hij voor de achterwielen gevallen. De rechter achterwielen van de auto gingen over het knaapje heen, waardoor hij onmiddellijk werd gedood.

De bestuurder werd opmerkzaam gemaakt door kinderen, die hem toeschreeuwden. Het verder rijden was de bestuurder onmogelijk en hij moest in overspannen toestand naar huis worden gebracht. Enige schuld aan dit ongeval heeft hij niet. Geneeskundige hulp mocht niet meer baten.

Periode 1950-1970.

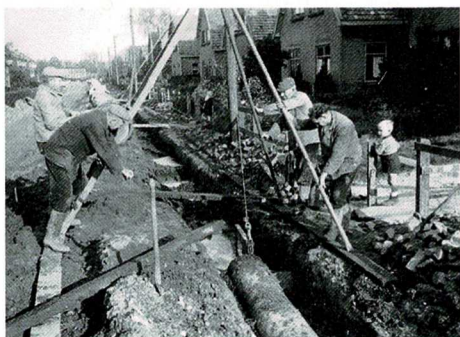
Of er sindsdien iets is verbeterd, wordt niet duidelijk, waarschijnlijk niet, want in de Soester Courant

van 3 maart 1950 wordt met een grote kop aangekondigd dat o.a. de Klarwaterweg onder handen wordt genomen: **“De Beetzlaan en Klarwaterweg worden spoedig verbeterd.** Politiek bokspartijtje tussen wethouder de Haan en de heer Burgwal.”. De heer Burgwal wil bij Gedeputeerde Staten aandringen op

spoedige goedkeuring van de begroting en er voor ijveren, dat op korte termijn tot verbetering van de Beetzlaan en de Klarwaterweg kan worden overgegaan. Hij krijgt steun van de heer Hilhorst. Er blijkt echter weer door bewoners actie te zijn ondernomen, want in diezelfde vergadering komt een brief van hen aan de orde. Die wordt voor kennisgeving aangenomen en zij zullen een bericht krijgen, dat aan het verzoek zal worden voldaan na goedkeuring van de gemeentebegroting. Over het ‘bokspartijtje’ wordt in het verslag helaas niet gerept. De verbetering laat nog even op zich wachten, tijdens de rondvraag van de vergadering eind april, wijst de heer Burgwal op de onhoudbare toestand waarin de Klarwaterweg verkeert. Waarop wethouder Van Zadelhoff zegt, dat voor verbetering van de Klarwaterweg nog geen goedkeuring is ingekomen, wel voor de Beetzlaan. Nadat men begin augustus 1950 ‘eindelijk’ met de werkzaamheden voor riolering in de Beetzlaan is begonnen, zal kort daarna ook het werk aan de Klarwaterweg zijn begonnen, maar daarvan heb ik geen vermelding kunnen vinden. Tijdens de rioleringswerkzaamheden vindt er een dodelijk ongeval plaats, zie het knipsel “Dodelijk geval” uit de Soester Courant van 27 februari 1951. Er zijn meer foto’s van de rioleringswerkzaamheden te vinden op de website van de gemeente Soest.

Na maanden werken en veel overlast voor de bewoners is de weg dan eindelijk klaar en vindt de heropening plaats. De krant van 18 september 1951 kondigt dat als volgt aan: Heropening Klarwaterweg. De Klarwaterweg die thans geheel gereed is gekomen en van een nieuw

wegdek en riolering is voorzien, zal a.s. zaterdagmiddag op officiële wijze worden heropend. De buurtvereniging “West” houdt ter gelegenheid daarvan om half drie kinderspelen en ‘s avonds is er feest voor de ouderen. De straat zal rijk geïllumineerd en versierd zijn.

Het stukje Klarwaterweg van de Wijnand Toplaan tot de Beukenlaan is vrij smal, en de gemeente besluit dat er eenrichtingverkeer moet worden ingesteld. Op 24 februari 1954 is besloten: gesloten te verklaren voor het verkeer met alle voertuigen, rij- en trekdieren en vee het gedeelte van de Klarwaterweg gelegen tussen de Beukenlaan en de Wijnand Toplaan in de richting van de Wijnand Toplaan. In november 1956 wordt het van 1954 ingetrokken, maar het blijft wel eenrichtingverkeer, maar nu in omgekeerde richting. Als je rond etenstijd nog even snel een boodschap wilt doen bij Freek Verwoerd, dan moet je even omrijden, maar je bent dan wel weer sneller terug...

Periode na 1970

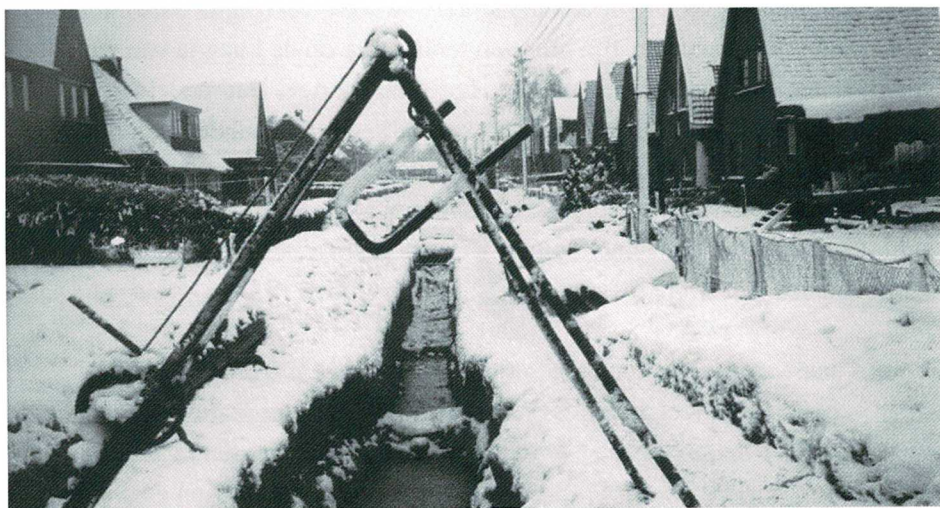
In de jaren zestig rukt de bebouwing van de Eng op en gaat ook het gebied rond de Klarwaterweg op de schop. En wel zodanig de na ruim 125 jaar bestaan de loop van de weg ingrijpend wordt veranderd. B&W maken op 14 mei 1971 bekend, dat zij aan de raad voorstellen een gedeelte van de Klarwaterweg af te sluiten. Het voorstel ligt ter inzage en men kan er tot 28 mei schriftelijk bezwaar tegen indienen. Als men het bezwaar nader wil toelichten, dan kan dat tijdens de zitting van de raad op 1 juni in het gemeentehuis.

Het betreft de aansluiting op het Oude Grachtje en heeft betrekking op de bouw van een aantal flats langs te Koningsweg. In juni volgt nog een herhaling van dit plan, met als aanvullende opmerking dat van de belanghebbenden niemand gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid bezwaren in te brengen tegen deze afsluiting. Burgemeester en wethouders stellen de raad dan ook voor het

- Bronnen gebruikt in het artikel “Klarwaterweg” zijn op te vragen bij de auteur/redactie

bovenstaande weggedeelte aan het openbare verkeer te onttrekken. En in augustus is de afsluiting een feit.

Maar daarmee houdt het nog niet op, op 7 september 1971 wordt er weer voorstel gepubliceerd een deel van de Klaarwaterweg af te sluiten. Het betreft nu het gedeelte van de Klaarwaterweg tussen Wijnand Toplaan en Beukenlaan. Tegen deze afsluiting wordt er wel bezwaar ingediend door de heren W. en K. Wiss. Zij zullen hun bezwaarschrift terugnemen, als door Gedeputeerde Staten goedkeuring wordt gegeven aan de met de gemeente aangegane grondruiltransactie. Ook Freek Verwoerd, die een kruidenierswinkel heeft aan de Beukenlaan, diende een bezwaarschrift in. Zijn bezwaren kwamen neer op verwachte omzetzaling en op het feit dat zijn uitrit aan de Klaarwaterweg zal komen te vervallen. Wat de omzetzaling betreft zijn B&W van oordeel dat het klantenarsenaal bij gereedkomen van het plan Klaarwater juist zal uitbreiden. En wat de uitrit aan de Klaarwaterweg betreft, meent men dat de toegang via de Beukenlaan voldoende is. De gemeente (of de redacteur van de krant) is wat slordig, want 'de heren W. en K. Wiss' zijn in feite mevrouw W[ilhelmina] en de heer K[arel Peter Joseph] Wiss.

- Alle foto's uit dit artikel afkomstig uit het gemeente archief Soest

Soesterbergse aangelegenheden

Coby van Esseveld

Enkele enthousiaste vrijwilligers hebben een tijdje geleden een werkgroep Soesterberg opgericht. Steeds meer resultaten van hun inspanningen worden zichtbaar en de redactie geeft hen graag de ruimte om hiervan verslag te doen.

Rondleidingen bij de Oude Tempel en Kontakt der Kontinenten

Beide rondleidingen werden goed bezocht (50-80 deelnemers), waarbij het mooie herfstweer een positieve bijdrage leverde.

In september was de eerste rondleiding een wandeling over het landgoed "De Oude Tempel".

Voormalig tuinman Henk Brink, die als derde generatie van zijn familie nog steeds de tuinmanswoning op het landgoed bewoont, verzorgde deze excursie. Eerst gaf hij in de tuin van zijn huis een toelichting op de historie van het landgoed aan de hand van een aantal historische kaarten. Daarna leidde hij de ruim vijftig bezoekers rond langs de verschillende onderdelen van "Vak 12" van de Wegh der Wegen. Rond 1650 ontwikkelde bouwmeester Jacob van Campen samen met de stad Amersfoort een plan om de grond langs de verbindingsweg tussen Amersfoort en Utrecht te verkopen als bouwgrond voor buitenplaatsen.

Er werd een wegtracee uitgelegd; dubbele bomenrijen werden links en rechts geplant en de weg kreeg als projectnaam de wervende titel "Wegh der Wegen". De langs liggende "woeste heidegronden" werden in keurige vakken van elk 100x100 roede (326x326 meter) verdeeld. Tussen elk vak werd een zogenaamde "sortie" aangelegd, zodat het terrein ook vanaf de zijkant

benaderbaar was.

Deze sorties zijn nog steeds herkenbaar in de huidige wegenstructuur langs de Amersfoortsestraat.

Vak 12 van de “Wegh der Wegen” was het gebied waar het huidige landgoed “De Oude Tempel” zich bevindt en werd afgegrensd door twee sorties; de huidige Oude Tempellaan en de bosweg Korndörfferlaan.

- Korndörfferlaan, Soesterberg

In 1650 is op Soester grondgebied vak 12 het enige vak dat ook daadwerkelijk verkocht en bebouwd is. De oorspronkelijke hofstede “Den Ouden Tempel” bevond zich aan de noordzijde van de weg en er bestaat geen zekerheid over de exacte situering. Het huidige landgoed bevindt zich aan de zuidzijde van de oude Wegh der Wegen.

De lanenstructuur dateert uit de tijd dat het goed in bezit was van prins Hendrik de Zeevaarder (1820-1879), de jongste broer van Koning Willem III, die een passie voor bosbouw had. Het landhuis is pas in 1920 gebouwd en tot de oorlog bewoond door de familie Van Holte tot Echten. De Duitse bezetter haalde het dak van de villa af omdat het de aanvliegroute naar het vliegveld belemmerde. Ook werden, met datzelfde doel, grote delen van het prachtige bos gekapt. Gelukkig heeft de stichting “De Open Ankh”, de latere bezitter van het landgoed, het dak van de villa in oude luister hersteld en ook het bosperceel goed onderhouden.

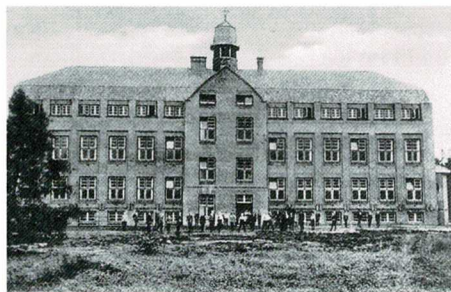

- De Oude Tempel zonder dak

- De Oude Tempel met dak

In de week voorafgaand aan de rondleiding werd bekend dat B&W van Soest een overeenkomst heeft gesloten met de eigenaar van het landgoed om het gehele bosperceel tot bouwlocatie van ongeveer 250 woningen te bombarderen. Hierbij werd toegezegd dat de oude lanenstructuur zoveel mogelijk behouden zal blijven, maar de sfeer van het landgoed zoals het die vanaf 1850 geademd heeft zal geheel verloren gaan.

- Missiehuys Sint Jan

De tweede rondleiding vond plaats in oktober in en rond het conferentieoord Kontakt der Kontinenten en het erbij behorende voormalig klooster Cenakel. Pater Gerard Claassen, tevens gepensioneerd vormingswerker, en hoofd Technische Dienst Henk Verheijen leidden ongeveer tachtig belangstellenden rond en als een waar

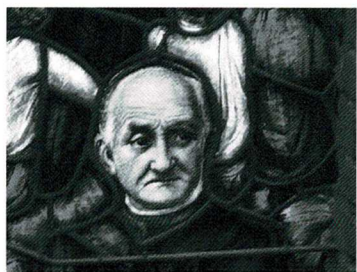
ambassadeur werd door Gerard Claassen verhaald over de gastvrijheid, respect voor de ander en tolerantie die door de orde altijd gepredikt zijn en in het huidige Kontakt der Kontinenten nog steeds uitgedragen worden. Typerend voor de moderne tijd was misschien dat Gerard Claassen tijdens de rondleiding alle aanwezige barretjes liet zien, maar minder aandacht besteedde aan de kapel van de hand van de bekende Delftse schoolarchitect A.J. Kropholler.

Het Kontakt der Kontinenten is nu een conferentiehotel, maar was oorspronkelijk (sinds 1925) het missiehuys Sint Jan van de congregatie "Gezelschap van het Goddelijk Woord" oftewel "Societas Verbi Divini" (SVD) uit Steyl in Limburg. Het was een zgn. juvenaat, een gymnasium en kleinseminarie, waar jongens hun

- Kapel Missiehuys Sint Jan

schooldiploma konden halen, maar tevens werden opgeleid voor het werken in de missie in verre continenten.

- Arnold Janssen,
Foto Jan de Mos

De stichter van deze orde was Arnold Janssen, een Duitse priesterleraar. De kapel, ontwerp van de bekende Delftse schoolarchitect A.J. Kropholler is rond 1933 links aan het hoofdgebouw gebouwd. De gebrandschilderde glas in lood ramen in het hoofdgebouw zijn in 1957 en 1959 aangebracht. De ontwerper daarvan, Wim van Woerkom, heeft in het eerste raam de beeltenis van Arnold Janssen verwerkt.

Tijdens de rondleiding merkte Ton Hartman op dat er een onverwachte link is die bij weinigen bekend zal zijn. U zult zich afvragen wat deze met Soest of Soesterberg te maken heeft? Arnold Janssen wilde rond 1875 Duitse priesters als missionarissen naar China sturen om daar de bevolking tot het Rooms-katholieke geloof te bekeren. Om deze priesters te scholen was een missiehuis nodig, maar stichting in Duitsland was verboden in verband met de Kulturkampf. Daarom stichtte hij het opleidingsinstituut net over de grens in het Limburgse Steyl. Daarnaast had hij ook ervaren mensen nodig die de Chinese taal en gebruiken kenden. Wie beter dan Antoon Smorenburg kon hij hiervoor vragen? Antoon Smorenburg, geboren in 1827 in het huis achter de Oude Kerk in Soest was ongeveer 16 jaar missionaris geweest in China. Eerst als lazarus en later als missionaris van Scheut, ook wel Scheutisten (CICM) genaamd. Antoon had een goed taalgevoel, in Franse dienst was hij al officieel tolk geweest in het Chinees.

Op de "Torenlezing 2011" heeft de historicus dhr. Harry Knipschild al verteld dat hij rond 1870 terugkeerde naar Nederland. Hij was, net als zijn familie, in de veronderstelling dat hij teruggeroepen werd om tot bisschop gewijd te worden. Geheel ontgoocheld kreeg hij te horen dat hij niet meer welkom

was als Scheutist. Arnold Janssen wist de capaciteiten van Smorenborg wel te waarderen. Smorenborg mocht zelfs de hoogmis celebreren waarmee de eerste twee missionarissen van de SVD naar China uitgeleide werden gedaan. Of Antoon het advies gegeven heeft is niet bekend maar deze missionarissen trachtten het geloof met harde hand op te leggen. Ook bij pater Gerard Claassen was bekend dat dit mede tot de 'Bokseropstand' leidde.

- *Kapel klooster Cenakel*

Arnold Janssen richtte ook nog twee congregaties van zusters op. In 1889 de missiezusters van de Heilige Geest, de 'Blauwe' Zusters, gevolgd in 1896 door de slotzusters die voluit de "Dienaressen van de Heilige Geest van de Altijddurende Aanbidding" genoemd werden, maar ook in Soesterberg als de 'Roze Zusters' bekend stonden. Deze slotzusters

betrokken het klooster Cenakel in 1939 en hebben het altijddurende bidden tot 1999 daar volgehouden. Bij hun vertrekt in 1999 woonden er nog maar acht zusters en de laatste jaren werd er wel een beetje gesmokkeld met het continu rooster. Helaas was tijdens de rondleiding de kapel in het Cenakel niet te bezichtigen. Wel kon de mooie muurschildering bekeken worden.

De wandeling over de rechtersortie van het oorspronkelijke vak 11 van de "Wegh der Wegen" liet de afbraak van het kloosterleven van toen wel enigszins zien. De oude begraafplaats, die binnen de muren van het klooster lag, is geruimd en bouwrijp gemaakt. De sauna "Soesterberg", die verplaatst moet worden voor de aanleg van het tweede ecoduct over de Amersfoortsestraat, zal hier gebouwd gaan worden. Het terrein biedt nu een troosteloze aanblik. Het gevoel je in een kloostertuin te bevinden is door het verwijderen van de ommuring aan de achterzijde nagenoeg verdwenen. In de lange muur aan de westzijde is het Jozefbeeld weggehaald uit vrees voor diefstal of vandalisme, het gestolde kaarsvet als stille getuige achterlatend. Dat die vrees niet ongegrond was, werd ons verteld bij de "Lourdes grot"; het beeld van

- Lourdersgrot met Maria

Maria is kort na vertrek van de Roze Zusters gestolen en nooit vervangen. De grot staat op de nominatie gesloopt te worden, enerzijds is de constructie door betonrot aangetast. Anderzijds zou de eigenaar van de sauna bevreesd zijn, dat de rots beklommen gaat worden om de zoonanbiddende bezoekers van de sauna, gekleed als Adam en Eva,

te bespieden. Een wat merkwaardige angst, want juist de gasten van het Kontakt der Kontinenten komen van de gehele aardbol en weten toch wel waar Abraham de mosterd haalt!

Tentoonstelling Soesterbergse buitenplaatsen (Wegh der Weegen Vak 10 tot en met 13)

- Wijk Ons Belang

Een spannende zondagmiddag op 4 november voor onze voorzitter Herman Schoemaker, hij mocht in functie zijn eerste feestelijke lintje doorknippen. Daarmee opende hij de tentoonstelling "Soesterbergse Buitenplaatsen", die de geschiedenis beschrijft van het gebied van landgoed Egghermonde (vak 13), landgoed "De Oude Tempel" (vak 12), Kontakt der Kontinenten/Cenakel (vak 11) en het voormalige woonwijkje "Ons Belang" (vak 10). Per "vak" was de historie van dat gebied prachtig in woord en beeld gevat.

Voor de oud-bewoners van het woonwijkje "Ons Belang", dat in 1979 in zijn geheel moest wijken voor het vliegtuiglawaaï, lag de geschiedenis nog vers in het geheugen en riep het vele herinneringen op. Ter plekke werd er door bezoekers op een oude plattegrond van de woonwijk een reconstructie gemaakt van wie er vroeger waar in het wijkje "Ons Belang" woonde.

De tentoonstelling was de hele maand november te bewonderen en dus helaas bij het verschijnen van dit blad alweer afgelopen.

Verslag bustocht naar o.a. Huis Bergh te 's Heerenberg.

Hanneke Roskam-Slot

Op 18 oktober van dit jaar was het dan zover. We vertrokken om 11.30 uur met 43 HVS leden, dan wel sympathiserenden met de HVS met de bus van Jan van Dijk Tours in de richting van 's Heerenberg. Iedereen had zijn lunchpakketje bij zich, en

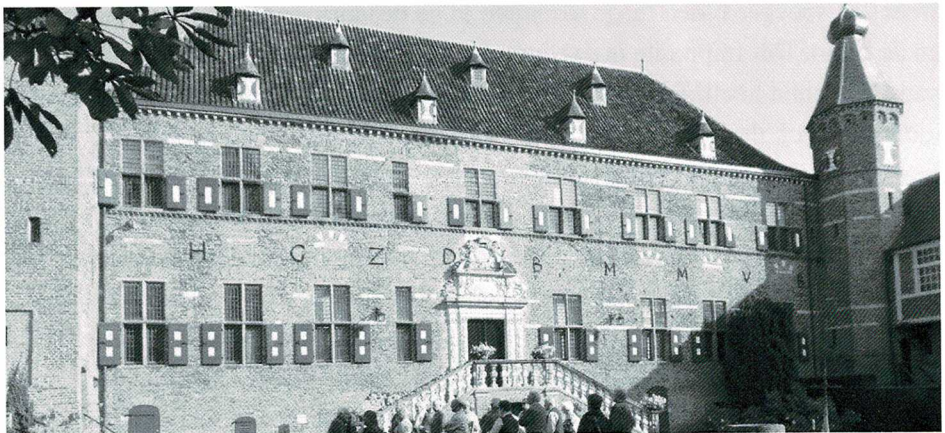
Marian van Dijk zorgde voor koffie en de organisatie voor een drankje onderweg.

Een goed uur later waren we op de plaats van bestemming door middel van een kleine toeristische route door de landelijke gebieden aldaar, wat hooglijk werd gewaardeerd. Het glooit daar al enigszins en dat bezorgt Nederlanders toch haast altijd een wat vakantiegevoel. Onderweg werd de groep al in twee groepen gesplitst en ter plekke na een klein wandelingetje om door de opbrekingen in het stadje heen te komen, begon groep 1 met een rondleiding door het kasteel, eigenlijk Huis Bergh geheten.

Groep 2 begon bij de muntmeester. Helaas duurden beide ondernemingen niet even lang, waardoor groep 1 een beetje in de knel kwam omdat de muntmeester groep 1 kwam halen (achteraf moest de muntmeester dringend weg wat wij pas veel later hoorden). Dat was erg jammer want hun rondleiding door het kasteel werd daardoor een beetje afgeraffeld. Groep 2 heeft het volledige programma in zijn volle lengte wel ondergaan, wat een veel groter gevoel van tevredenheid gaf. Helaas, dit met groep 1 gebeurde eigenlijk een beetje ongemerkt en kwam pas veel later boven water, waardoor er ook niets meer aan te herstellen viel, maar wel een goede leer voor de volgende keer natuurlijk.

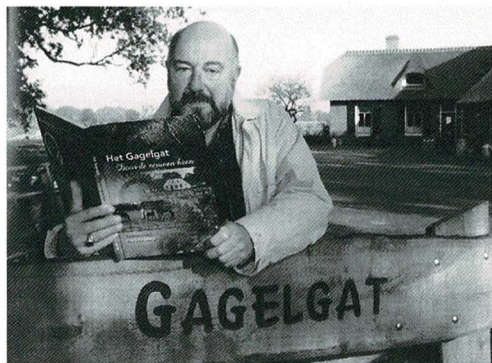
Door al het bovenstaande stonden we weer iets te snel buiten, maar door het prachtige weer konden we heerlijk iets nuttigen op het terras van het restaurant bij het kasteel. De HVS trakteerde op een bittergarnituur, waarvan bijna iedereen heeft geproefd en onze nieuwe voorzitter vond dat de HVS ook maar één drankje (sommige wel alcoholisch dus...) als vergoeding voor het ongemak wat sommigen toch ondervonden hadden te vergoelijken, maar ook omdat het supergezellig was, want de stemming begon uitstekend en bleef dat ook. Na nog een uurtje door het stadje te hebben gewandeld/ gewinkeld of nog meer terras zitten, vertrokken we om half zes richting Ede. Daar arriveerden we precies op tijd om uitgebreid aan te schuiven in een fantastisch wok restaurant: "Oriëntal" genaamd. De kwaliteit en de bediening waren uitstekend. We hebben genoten.....

Weer vlak bij huis (het Museum Oud Soest) had een aantal van ons toch de neiging om onder de banken te kruipen, maar helaas, er stond bij het museum niemand (ja toch wel, nl. de schoonzoon van Corry J.) op de overigen te wachten zodat roepen dat we daarginds gebleven waren, geen zin had. Toch jammer, we hadden echt een beetje een schoolreisjesgevoel. Het was een leuke, gezellige, lekkere dag geweest en met een andere bestemming, via geluiden van de deelnemers vanuit de bus, voor herhaling vatbaar. Dankjewel lieve mensen, en namens het organiserende comité, wij deden het graag.

- Kasteel 's Heerenberg, Muurankers geven de initialen van de oorspronkelijke bouwers weer. Foto's auteur

Boekbespreking “Het Gagelgat door de eeuwen heen”.

- Foto Studio Kastermans

Johan van 't Klooster
*Onlangs is verschenen het boek
 “Het Gagelgat Door de eeuwen
 heen” van de auteur Hans
 Kruiswijk. Het boek telt 135
 bladzijden en is uitgegeven door
 Stichting Het Paardenkamp te Soest
 2012. ISBN 978-94-91029-04-2.*

Vanuit onze woonkamer kunnen
 we de voorgevel van het Gagelgat

zien schitteren in de zon. Een prachtig gerestaureerd pand, waarvan in het boek de geschiedenis duidelijk wordt omschreven. Niet iedereen is bevoorrecht om de boerderij, gelegen aan de Birkstraat 107, vanuit huis te kunnen zien. Voor de mensen die niet binnen wandelafstand wonen kunnen nu via dit boek toch even bij het Gagelgat binnenlopen. Het is ‘onze’ Hans Kruiswijk gelukt om de sfeer van vroeger tijden terug te roepen in de beschrijvingen van de bewoners en de buurt. Het frappante is dat door de jaren heen altijd dezelfde familie het pand bewoond heeft. Bij mij roepen de vele verhalen herkenning uit vroegere tijden op. Ook de prachtige foto's die gebruikt zijn, zowel bij de tekst als in het foto katern, zullen bij veel mensen herinneringen naar boven brengen uit het verleden. Wat bij de tekst en samenstelling duidelijk is, en ere wie ere toekomt, Hans heeft er een mooi resultaat neergezet. Ook bij de foto's zijn topprestaties geleverd, helaas zijn de fotografen in collectief genoemd.

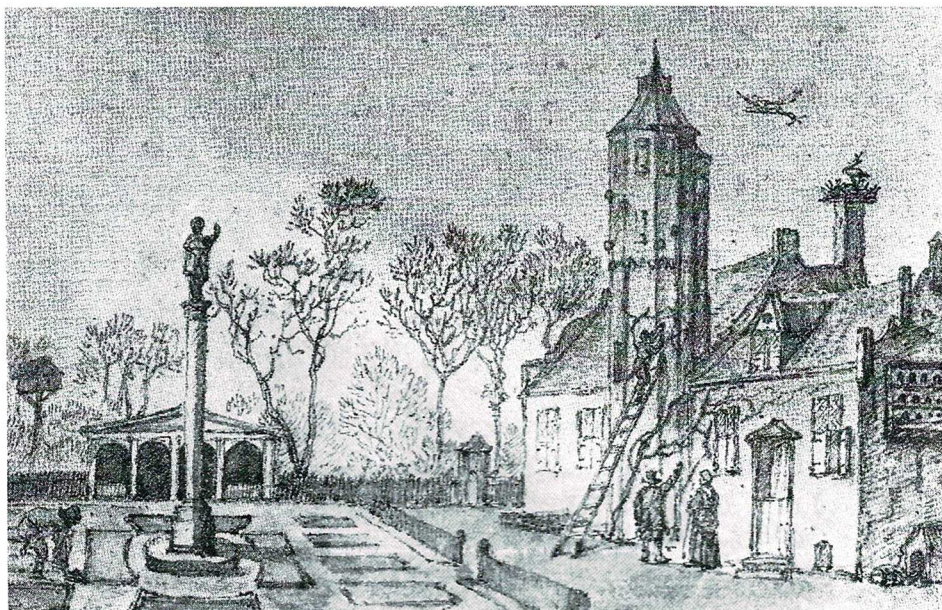
Het lezen en bekijken van de vele foto's in het boek is voor iedereen de moeite waard, maar ook een bezoek aan het Gagelgat is voor elke Soester een aanrader, zeker ook voor de jeugd.

Uit de bladen (2)

Ton Hartman

De Historische vereniging Soest / Soesterberg heeft met verschillende andere historische kringen en organisaties in de regio een ruilabonnement van hun ledenblad. Soms komen daarin Soest of (oud) Soesters tevoorschijn. De artikelen worden in deze rubriek alleen even belicht. Voor inzage van de oorspronkelijke verhalen bent u welkom op de 2de donderdag avond van de maand in Museum Oud Soest.

Oud Utrecht

- Onbekend landhuis bij Soest. Ets van Antonie van Borssum

Onder de opmerkelijke titel “Tuinenburg bij Soest” is een zoektocht naar de ‘oudste’ buitenplaats in de provincie Utrecht beschreven (oktober 2012 nr.5). De auteur van het artikel Bram van der Hoven van Genderen constateert dat andere historici het fenomeen buitenplaatsen pas vanaf de 17de eeuw doen

ontstaan. In zijn beschrijving vermeldt hij dat naast de kastelen (of versterkte huizen) er oudere buitenverblijven in gebruik waren als ‘huys van plaisance’. Onder welke noemer de jachtverblijven vallen wordt niet echt duidelijk. Hoewel de titel anders doet vermoeden is het ‘Soest gehalte’ van het verhaal maar karig. Over de buitenplaats in Soest wordt samengevat dit opgemerkt; Gerrit van Amerongen, kanunnik van Oudmunster, vermaakt in 1377 aan zijn kapittel een huis met landerijen in de parochie Soest. Dat huis had hij de naam Tunenborch of Tuinenburg gegeven. Aangezien hij in de stad Utrecht een groot claustraal huis bezat wordt door de auteur de conclusie getrokken dat zijn ‘tweede huis’ in Soest de eerste buitenplaats van het Sticht was. De gebroeders Hilhorst hebben in hun publicatie “Soest, Hees en de Birk” het huis Tuinenburg ook beschreven. Uit die omschrijving is op te maken dat het huis stond tussen de boerderijen aan het Lange Eind, ergens tussen de huidige Van Weestraat en de Korte Brinkweg, maar waar is niet erg duidelijk. In het blad Oud-Utrecht is een tekening van Tuinenburg opgenomen welke getekend is door Anthonie van Borssum. Deze redelijke befaamde kunstschilder, mogelijk opgeleid door Rembrandt leefde van 1631 tot 1677 en heeft ook achter de Oude Kerk geschetst. Op de omslag van bovengenoemd boek is deze afbeelding te zien. Waarschijnlijk betwijfelen de gebr. Hilhorst de juistheid van de naam Tuinenburg bij de tekening want in hun boek wordt er met geen woord over gerept.

Volgens Ir. R. Meischke in “Buitenverblijven van Amsterdammers voor 1625”, gepubliceerd in het “Zeventigste Jaarboek Genootschap Amstelodanum” op pag. 96 is de afbeelding een ‘Onbekend landhuis bij Soest’. Volgens andere zou het slot Toutenburg in Maartensdijk zijn.

Merkwaardig maar niet onbegrijpelijk is dan ook dat Gérard Derks geen Tuinenburg in het standaardwerk “Soest in de zeventiende en achttiende eeuw” genoemd heeft. Daarmee krijgt het verhaal en afbeelding wel een hoog waarschijnlijkheidsgehalte.

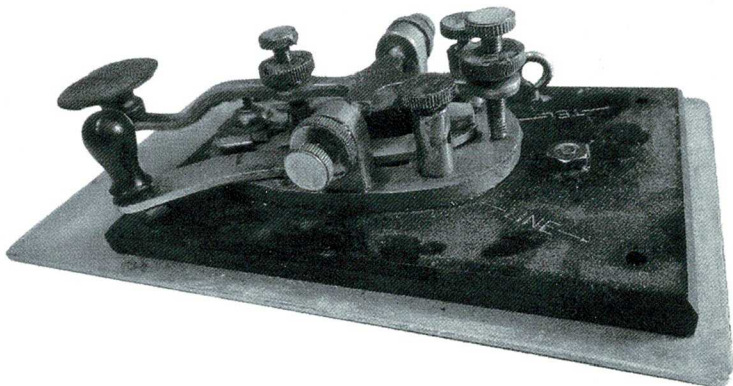
- Waterdichte container voor
apparatuur en geld van geheim
agenten. Foto collectie Herman
Schoemaker

Historisch Nieuwsblad juni 2011

Het zal niemand ontgaan zijn dat er weer een nieuwe James Bond film gepresenteerd is. Zoals gewoonlijk draait het verhaal weer over een geheim agent, die hachelijke avonturen beleeft. Oorspronkelijk geïnspireerd op de “Koude Oorlog” lijkt de misdaad in de films meer richting onderwereld te gaan. In Soest hadden we ook een echte ‘geheim agent’ of een “stay behind” zoals het binnen die kringen genoemd werd. In een uitvoerig artikel schetst deze voormalige winkelier waar hij zich in schaarse vrije tijd mee bezig hield. Ingewijden zullen al weten dat hij zich nu op een vooraanstaande positie in onze gelederen bevindt. Graag nodigen we onze

voorzitter Herman Schoemaker uit om in dit blad meer over die organisatie en de “Koude Oorlog” te schrijven. Bij een fotobijschrift wordt een link gelegd naar twee vermoorden topcriminelen, hoe zit dat? Uit het artikel lijkt het verder om een pure mannenwereld te gaan, zouden er geen beeldschone maar bloedlinke ‘femme fatale’ in voorgekomen zijn?

- Morsensleutel,
Geheim agenten
moesten
gecodeerde
berichten
kunnen
ontcijferen.
Foto collectie
Herman
Schoemaker

Trouwfoto Jan Brouwer en Betje van Hofslot op 16 februari 1927

De Bewaarsman van de Historische Kring Hoogland.

In dit blad (18de jrg. nr. 3) een artikel over “Een spionnenjager tijdens de mobilisatie”. De subtitel is “De avonturen van Jan Brouwer”. De auteur Bertus van de Grootevheen is een oomzegger van ‘ome Jan’, want Jan Brouwer werd door veel meer mensen oom genoemd, ook in Soest. De beschrijving behandelt alleen nog de vooroorlogse periode en stopt inhoudelijk na de meidagen van 1940. Maar voor Jan Brouwer en zijn echtgenote Betje van Hofslot begon toen de oorlog echt en beiden hebben het een en ander meegemaakt.

Toen ze enkele jaren na de oorlog in Soest kwamen wonen werden ze toch terecht aangezien als verzetshelden. Niet dat ze daar zelf om vroegen, bescheidenheid paste hun wel.

Maatschappelijk gezien ging hun rol weer verder. Jan Brouwer bleef in de veehandel actief en bouwde zijn vleesgrossierderij uit. Op een gegeven moment nam hij zelfs de exploitatie van het slachthuis aan de Lange Brinkweg van de gemeente Soest over.

Bij de Historische Kring Hoogland weten ze nog niet hoe ze een vervolg geven aan de levensbeschrijving van Jan Brouwer. Het lijkt mij goed om de samenwerking op te zoeken om een objectieve biografie te vervolmaken.

De leden van de Historische Vereniging Soest - Soesterberg werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen.

Voor nadere informatie kunt U met de contactpersonen overleggen, te weten:

Werkgroep:

Genealogie : Wim Routers, routers@xmsnet.nl 035-6010169

Mondelinge geschiedenis : Wim de Kam, wpdekam@ziggo.nl 035-5880048

Contact Gemeentelijke Monumentencommissie : Frans Stokhof de Jong, stokhofdejong@planet.nl 035-6090833

Evenementen commissie : Hanneke Roskam hanneke@roskam.nu 035-6018750

Contact Museum Oud Soest: Cees Vos ceesjvos@casema.nl 035-6021008

De contributie per jaar : € 20,00 voor leden in Nederland
€ 25,00 voor leden in het buitenland
€ 35,00 voor het bedrijfsleven

Betaling contributie
op rekeningnummer 3599.02.235

Losse oude nummers : Verkrijgbaar bij het redactieadres
Leden € 2,50
Niet leden € 5.00

Redactiecommissie : Dick van Fulpen, Ton Hartman, Piet van Elteren
Redactie-adres : Ton Hartman, Birkstraat 109, 3768 HD Soest 035-6025031
ton.hartman@telfort.nl

Homepage : www.hvsoest.nl

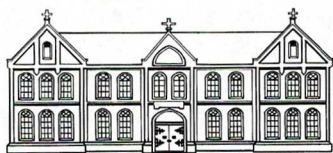
Layout : Ad interim Menno Zweers
Omslag : Wim Routers

Grafische verzorging : Drukkerij PRACTICUM Soest

Foto achterzijde; Twee van de steunpilaren van het Museum Oud Soest stiefelen in hun eigen tempo in 's Heerenberg. Foto; Hanneke Roskam-Slot

Volgende editie verschijnt half maart 2013
Zie www.hvsoest.nl voor meer informatie

HISTORISCHE VERENIGING
SOEST/SOESTERBERG

Historische vereniging
Soest/Soesterberg
www.hvsoest.nl
Steenhoffstraat 46
3764 BM Soest

PRACTICUM
www.practicum.nl